

Iraida BĂICEAN
Universitatea de Stat
„Alec Russo” din Bălți

ION DRUȚĂ: MODELUL NARATIV ÎN ROMANUL COPILĂRIEI

Ion Druță: narrative model in the novel of childhood

Abstract. This article investigates the impact of the narrative model of Creangă on the prose of Ion Druță. We analyze comparatively the relation between the character and the author, the narrative figures, the stylistic dominants of the stories „Childhood Memories” by Ion Creangă and „Horodiște” by Ion Druță. The author focuses on the narrator cult, on his orality, paremiological erudition, brilliant instinctive sense of the language, on the pleasure of narrating and intrinsic elements of the narrative model in the tradition Creangă – Sadoveanu.

Keywords: narrative model, author and character, ambiguous narrator, narrative figures, scene, narrative abstract, discourse’s stylistics, aphoristic style, philosophical vision.

Despre raportul dintre modelul narativ Creangă și Druță s-a scris enorm de mult. Cele mai multe opinii exprimă un adevăr incontestabil, general acceptat, modelul Creangă are un statut privilegiat în demersurile criticilor basarabeni – V. Coroban, M. Cimpoi, N. Bilețchi, I. Ciocanu, M. Dolgan, A. Gavrilov, E. Țau, V. Badiu, A. Burlacu, A. Țurcanu, A. Grati, T. Roșca, M. Șleahtițchi, N. Corcinschi, A. Ghilaș, A. Moraru etc. –, dar, în rare cazuri, subiectul este analizat concret pe text.

Într-o prefață la *Scrierile* lui Ion Druță în 4 volume, Ion C. Ciobanu notează: „Proza moldovenească, prin anii cincizeci, când și-a făcut apariția Ion Druță, era încă fără Negruzzi, fără Creangă, fără capodoperele secolului XIX. Era deci mai mult decât o proză tânără” [1, p. 5]. Din cele vreo treizeci de nuvele publicate de la debut și până la 1959, anul apariției eseului despre Cehov și a dramei *Casa mare*, așa cum observă Nicolae Bilețchi, „... mai mult de jumătate din ele au la bază subiecte de sorginte folclorică (...) Neputând beneficia de tradițiile clasice, Druță venea, în temei, din creația populară. Și venea bine” [2, p. 269].

Un adevăr incontestabil e că toți scriitorii basarabeni care au venit în literatură în „obsedantul deceniu”, în lipsa marilor clasici, puși la index, au fost niște autodidacți, făcând școală literară la folclorul românesc sau „clasicii” instituționalizați.

Debutul lui Druță, care nu se înscria în preceptele dogmelor stalinist-jdanoviste, a stârnit mai multe animozități între scriitorii „transnistreni” și cei „basarabeni”, chiar dacă și unii și alții veneau din folclor și evocau aceleași realități. Satul moldovenesc,

cu conservatorismul lui funciar, rămâne, în fața noilor provocări ale istoriei, întreținător de ființă națională. Proza lui Druță de inspirație rurală și cu devierile ei de la modelul realismului socialist reprezintă, înfruntând teroarea istoriei, continuitatea ființei românești în spațiul dintre Prut și Nistru.

Într-o reflecție asupra modelului narativ al prozatorului, Dumitru Micu subliniază la modul general: „Prin atmosferă și tonalitate, prin tipurile de situații, intermitent chiar și prin scene concrete, discursul narativ și evocativ al lui Ion Druță deșteaptă în memoria lectorului, difuz, rezonanța din cam întreaga proză narativă românească în duh tradițional: din Slavici, Delavrancea, Agârbiceanu, Pavel Dan. Și mai ales din Creangă, Sadoveanu, indiscutabil” [3, p. 62].

Ceea ce îl apropie pe Druță de prozatorii consacrați e originalitatea necontestată a vieții patriarhale, moralitatea și spiritualitatea creștină a țaranului la o altă vârstă istorică. În acest sens se pot aduce mai multe opinii care nu schimbă fundamental fenomenul artistic Ion Druță.

Reflectând asupra literaturii de inspirație rurală sau cu seve din spiritualitatea arhaică Theodor Codreanu e de părere că Ion Druță „... se trage direct din «mantaua» lui Ion Creangă (vezi și nuvela *Horodiște*), dar fără nicio urmă de epigonism și acesta ni se pare a fi meritul său de căpătâi. Faptul se explică nu numai prin puternica originalitate a lui Ion Druță, ci și prin împrejurările istorice diferite în care au trăit și creat cei doi povestitori. Inefabilul armoniei, rezultat al umorului pur al humuleșteanului, deși încă răzbate cu discreție ca o boare de primăvară, a rămas îngropat undeva în lutul din adâncuri, fiindcă deasupra au bătut vânturile aspre ale istoriei moderne” [4, p. 433].

Impactul lui Creangă e sesizabil, dacă e să apelăm la observațiile Elenei Țau, în „monopolizarea perspectivei narative” [4, p. 184-189], este vizibil în „lumina poetică a copilăriei”, cum demonstrează Victoria Fonari [4, p. 190-196]. Într-un anumit sens, nu putem face abstracție nici, cum constată Klaus Heitmann, de „... peripețiile amuzante ale micuțului Trofimaș, un personaj atât de viabil ca și eroul din *Amintirile din copilărie* ale lui Ion Creangă (poate fi comparat cum Trofimaș a cumpărat căciula cu episodul despre pupăză la Creangă) sau micul Nicolae din *Moromeții* lui Marin Preda, dacă e să facem paralele românești mai cunoscute” [4, p. 413].

Textul memorialistic „Horodiște” e numit de Druță „povestea satului meu de baștină, povestea copilăriei mele” [1, p. 65]. Mihai Cimpoi îl definește ca „narațiune autobiografică” [5, p. 173], Theodor Codreanu îl taxează ca nuvelă [4, p. 433], Hara-lambie Corbu, ca povestire [4, p. 88], iar Constantin Cubleşan îl tratează ca roman: „... este romanul satului natal, al familiei, cu toate încrângăturile ei, și nu mai puțin al oamenilor în mijlocul cărora a făcut primii pași în viață” [6, p. 52]. În susținerea acestei categorisiri se aduc și alte argumente: „Firese, romanul se încheie odată cu depășirea acestei vârste („frumoasa împărăție care se numește copilărie”) și coincide, semnificativ, cu plecarea familiei din Horodiște, pentru a se stabili „într-un sat nou, cu numele

de domnitor, așa-zisul Ghica-Vodă”. De aici încolo, se va scrie (probabil!) un alt... roman, personajul *amintirilor* va avea, desigur, altceva de povestit, lumea lui de-acum încolo va fi alta” [6, p. 52].

Povestirea „Horodiște” evocă „anii de ucenicie” (M. Sadoveanu) a scriitorului, oferind date prețioase cu privire la geneza unor personaje ale operei sale. Constantin Cubleşan are convingerea că „romanul autobiografic *Horodiște*” e „o construcție literară în sine” „un roman al copilăriei, în rând cu oricare altă asemenea creație din patrimoniul universal” [6, p. 56]. Lumea creată de Druță este una „pregnant tradițională” [4, p. 252].

În literatura anilor '60-'70 ai secolului trecut, devenise aproape un clișeu descrierea idilică a satului într-o proză, în mare parte, mioritică și sămănătoristă. Are destule pagini senine despre satul moldovenesc și Ion Druță, însă în povestirea autobiografică satul de baștină e prezentat în cu totul alte culori. Dacă Humuleștii lui Creangă te fascinează prin pitoresc și autenticitatea fondului etnofolcloric, Horodiște te întristează printr-o umilință permanentizată a existenței materiale: „Bătrâna Horodiște, cu drumurile sale înguste și întortocheate, cu cătină crescută pe sub garduri, cu acoperișuri de case vechi, cârpite ici-acolo cu mușchi verde...”, cu renumitele ei gloduri: „nu cred să existe pe fața pământului un alt loc unde toamna ar fi mai gloduroasă decât în Horodiște”. Satul de baștină este evocat cu necaz și scârbă, dar și oarecare nostalgie a timpurilor și oamenilor care au fost. „Mulți dintre eroii cărților mele au împrumutat anumite trăsături de la tata, adică nu atât le-au împrumutat, cât le-au furat, pentru că tata, într-un fel pe care nu mi-l pot explica nici acum, se ferea și de vorba și de scrisul meu”.

Într-un fel aparte, cu multă căldură și seninătate, sunt evocați părinții, figuri emblematice, veghind destinul „copilului universal”. Cum e firesc, și mama și tata, sunt prezentați în mod diferit. În *Amintirile* lui Creangă domină figura mamei, icoană vie, ușor idealizată și sacralizată; în povestirea lui Druță domină tata, departe de a fi un sfântuleț, dar ambii părinți sunt evocați cu căldură. *Mama* – „acest cuvânt frumos, rotund, pe care noi mai mult îl cântăm decât îl rostim, și uneori se pare că tot ce a fost mai frumos și măreț plâsmuit în fața lumii noastre e legat de acest cuvânt” – și *tata*: „La școală tata nu a umblat, pentru că nu a fost dat atunci când era bun de școală, iar mai apoi n-a vrut să învețe din mândrie, primindu-și soarta fără a cerca s-o cârpească pe ici, pe acolo. Știa doar a se iscăli: a învățat asta făcând armata la împăratul Nicolae, dar semna automat, într-un fel de înfrigurare, și după ce-și puna iscălitura, nu era în stare să deosebească o literă de alta. Socotea, în schimb, foarte bine și, spre marea noastră zavistie, desena frumos cai – cai la păscut, cai la arat, cai alergând cu sloboda prin câmp fără frâu, fără căpăstru”. Tata este amintit mai frecvent în situații în care îl evidențiază printre ceilalți: „... i-a plăcut să stea cu oamenii la un pahar de sfat, era un foarte bun povestitor și, deseori, când mama începea să mestece mămăliguța, iar tata nici pomeneală, mă trimite la câte o răscruce să-l caut și să-i spun că se răcește mâncarea. Țin minte – de câte ori găseam mulțime de oameni cu gurile căscate în jurul lui! El nu se grăbea. Vorbea încet, arar, înșurubând aburul curiozității și ridicându-l până la punctul critic al exploziei. Unde mai pui că tata nici nu povestea ceea ce era rugat să povestească, ci ceea ce i se părea lui că ar fi bine de povestit

azi, pe locul ista, pentru că trâncăneala țăranilor la răscruce de drum, așa-zisele palavre, sunt de cele mai multe ori romane-epopei la împletirea cărora fiecare dă câte-o mână de ajutor, dezvoltând și adâncind anumite linii de subiect”.

Atitudinea autorului se modifică atunci când se referă la relațiile lui cu cei apropiați, relevând bunătatea și sfințenia mamei într-un fel specific doar lui Druță: „Eram mezin, al patrulea copil, ori, cu cele două surori ce-au murit de mici, al șaselea, așa încât, atunci când m-am ridicat copăcel, rămăsese puțin din frumoasele găte negre pe care le avusese mama de fată mare. Mai erau însă tineri și plini de viață ochii negri, fața bălaie, încununată de un zâmbet plin de bunătate – sfințe Dumnezeule, atâta bunătate creștinească, atâta bunătate omenească, încât orice cerșetor, ori pui rătăcit de cloșcă, orice fir de iarbă călcat de roți pe-o margine de drum găseau înțelegere și compătimire în inima ei”.

Cu ironie și inocență sunt evocate situațiile în care în centru se află protagonistul: „odată, când ne întorceam de pe undeva, țin minte că am întrebat-o pe mama ce i-a venit mătușii celeia să spună că-s frumos.

Mama s-a oprit foarte mirată:

– Da de ce să nu zică așa?

– Care frumos, când, nu vezi – și fruntea, și nasul, și obrajii mi-s numai pistrii...

Mama a răs atunci pe marginea aceea de drum – a răs încet, îndelung, cum n-o mai văzusem până atunci să râdă. Toată ziua ceea a umblat senină, dragostea ei pentru mine creștea ca o pâine de grâu curat”.

Raportul dintre **autor** și **personaj** este unul dialogic. Narațiunea se efectuează la persoana întâi, de către povestitorul matur: „Mă tot întorc iar și iar din freamătul anilor, din goana gândurilor, caut să văd de n-a mai rămas ceva sfânt pentru mine și nepomenit în aceste pagini, ceva care se va trezi mai apoi în memorie și mă va tot chinui ca un spin din toamna trecută.

Firește, au fost multe și de toate. Au fost nopți cu ploi, cu fulgere și cu trăsnete. Bătea urgia în ferestre, se cutremura pământul de tunete, iar noi ședeam grămăjoară la cald, la adăpost, și asta însemna că, fiind copil, am avut părinți și-am avut casă părintească. Au fost ierni cu ger, cu viscole, dar în zilele celea grele ieșea tata afară, aducea un braț de ogrinji cu promoroacă prinsă din suflarea vitelor, mama lua chibriturile, se așeza la gura sobei, stătea acolo neclintită până începea a vui focul, curgând prin gârla pietruită, iar asta însemna că suntem oameni dintr-un sat așezat pe un pământ muncit de lume”.

Din cele expuse aici deducem că autorul se identifică totalmente cu personajul Ionică. Relatarea e efectuată de autorul narator. Naratorul e autorul matur care ca și Creangă stă câteodată și-și aduce aminte „ce vremi și ce oameni mai erau prin părțile noastre”. Ceea ce îl particularizează pe Druță între marii înaintași, este narațiunea lirico-simbolică. Mihai Cimpoi dă un diagnostic critic foarte exact: „Druță impune, autoritar, formula narativă lirico-simbolică, afirmându-se pe linia tradiției crengiene și sadoveniene a literaturii românești” [5, p. 174].

În contextul acestor afirmații, Maria Șleahțiți identifică în textele lui Druță „vocea patriarhală a unui narator de la **mijlocul secolului trecut** (sec. XIX, subl. n. I. B.)” [7, p. 180]. Ceea ce îl deosebește pe naratorul din proza lui Druță în raport cu cel din *Amintirile* lui Creangă e că „... **naratorul omniscient** în proza lui Druță, e concurat, pe alocuri, de **naratorul îndoielnic** (o contradicție subtilă a poeziei sale). Naratorul îndoielnic subminează autoritatea naratorului omniscient. Este cel mai modern element în poezia romanului druțian, de altfel foarte bine cunoscut romanului postmodern”.

Dacă e să nuanțăm afirmațiile date, trebuie observat că firul povestirii lui Druță este deseori întrerupt prin formule de tipul: „**Nu țin minte** – ori că mi s-a povestit, ori că am citit undeva”; „Lucratul bisericii **o fi fost** pe vremea ceea o mare minune”; „**nu știi** ce fac furnicile acolo în furnicarul lor iarna”; „**Nu știi cum** se întâmplă”; „**Nu știi cum**, dar mi se părea mie atunci, ba mi se pare și acum...”; „**Nu știi** dacă a fost un om tocmai bun...” etc.

Lumea e văzută cu ochii copilului, dar povestitorul mereu intervine cu precizări ca acestea: „Pavel al Gafiței, **credeam eu atunci**, n-are decât să scrie cât mai frumos litera „H” din Harabagiu, acesta fiind numele lui. Apoi, **credeam eu**, învățătorul ar mai fi putut să scrie frumos numele de familie ale rudelor...”.

Altfel spus, ceea ce trebuie remarcat, înainte de toate, în modelul narativ al lui Druță, e cultul povestitorului, și apoi oralitatea, erudiția paremiologică, simțul genial instinctiv al limbii, plăcerea de a povesti – elemente intrinseci ale modelului narativ tradițional, în linia Creangă – Sadoveanu, dar și măiestria narativă, redusă de multe ori la explorarea figurilor de stil, a arhaismelor, regionalismelor etc.

„Amintirile” se constituie aproape exclusiv din „scene”, secvențe evenimentiale. Arta narativă a lui Creangă, în latura ei strategică, e asimilată creator de Ion Druță. Mai multe povestiri ale prozatorului, cu școală la Creangă, sunt centrate pe o scenă care se încheie cu un rezumat narativ, altele nu sunt altceva decât o înșiruire de **scene** cu **analepse**, **prolepse**, **silepse**, **scene**, **rezumate narative** și alte figuri ale **timpului** sau **modului narativ**, în care **narațiunea ca reprezentare** („ochiul” cinematografic, în formula lui M. Cimpoi [5, p. 174]) alternează cu **narațiunea ca expunere** etc.

De regulă, povestirile lui Druță sunt alcătuite din scene cu rezumate narative sau viceversa: rezumatul narativ stă în debutul unei scene. Nu fac excepție nici narațiunile din „Horodiște”, niște „montaje” de **scene** cu **rezumate narative**, exact ca la Creangă.

Celebrele aventuri ale lui Nică a lui Ștefan a Petrei cu pupăza, cu cireșii, cu caprele mătușii Irinuca își găsesc la Druță răsunet în aventura cu bostanii lui moș Petrea: „Avea în anul acela moș Petrea niște bostani grei, vâjnoși, botoși, și te ațâtau, nu știi cum, la trântă, la harță te ațâtau bostanii ceea. Tot stând acolo după bostani și așteptând când voi fi găsit, ce-mi vine deodată în cap – da ce-ar fi să iau un bostan și să-i dau drumul la vale, pe cărare spre bunica... Fără să stau mult pe gânduri, aleg un bostan mai măricel, pentru că mă interesa să aflu dacă va ajunge bostanul întreg la bunica ori va crăpa în fuga cea mare. Ei, și apoi esențialul e să-i vină unui copil

ideea, că pe urmă nimeni nu-l poate opri. Veneau bostanii moșului Petrea la vale ca armata lui Papură-Vodă – care plesnește la o jumătate de drum, care mai depărțișor. Toată coasta ceea de deal era numai bucați, numai sâmburi de bostan și din toată movila numai doi bostani au ajuns teferi până la bunica”. Un bostan nimerește în fântână și tata se necăjește seara întreagă până îl scoate, altul nimeri într-un coș cu pătlăgele: „Tocmai trecea un slobozean cu căruța pe drum, aducea niște legume de la grădinile satului, și, când acolo, vine un bostan de sus, cade în coșul cu pătlăgele și le strivește pe jumătate. La început omul avea pretenții, că ce, adică, cum vine una ca asta, dar m-a scos tata din încurcătură. Fiind slobozean, l-a întrebat pe omul acela că de ce i-a trebuit numaidecât să intre în sat pe acolo, parcă nu i-ar fi fost mai îndemână să vină pe drumul Movilăului Aici omul a căzut pe gânduri, pentru că, într-adevăr, s-ar fi putut întoarce și pe drumul Movilăului, și, vasăzică, nu bostanul, ci soarta era la mijloc, iar pe un moldovean cum îl duci cu gândul la soartă, gata – nici pretenții, nici supărare”.

Majoritatea secvențelor din povestirea „Horodiște” se încheie cu câte un **rezumat narativ**: „... patima de a vedea o lume senină în jur mi-a rămas pentru totdeauna”; „... oricât și oriunde l-ar mâna soarta pe om în nesfârșitul său calvar pământesc, scrisul îi va rămâne pururi același”; „Era ceva suspect, ceva lănced era în toată povestea asta...”; „... și cu toate că au trecut de atunci ani și ani, rămân la aceleași convingeri, și femeia care nu-și așteaptă bărbatul sara cu masa de-a gata nu va găsi niciodată înțelegere deplină în inima mea” etc. Chiar și povestirea se încheie simbolic cu o călătorie în noapte prezentată antitetic („fir de nisip” și „fund de mare turbure”) într-o viziune cosmică: Chiar și „luna, dintr-o depărtare senină și nesfârșită, urmărea cu o oarecare curiozitate călătoria noastră, de parcă ar fi vrut să ghicească – ce se va alege până la urmă din acest fir de nisip în acel fund de mare turbure”.

Oralitatea și spiritul crengian animă povestirea autobiografică „Horodiște”, dar care, desigur, amintește mereu de o mentalitate bine înrădăcinată. Iată doar câteva reminiscențe păstrate de memoria epică: „Să-i spui ginerelei că-i al soacrei, asta putea să ți-o facă numai cei din Horodiște, și asta tata n-a vrut să le-o ierte consătenilor până la moarte”. Sau: „Aș zice că era harnică și silitoare ca o furnică mama” ș.a.m.d.

La Creangă în *Amintiri* naratorul matur, ca organizator al textului, se distanțează de naratorul copil cu umor jovial. Și la Druță umorul e un procedeu favorit de obiectivizare: „A mai fost o fetiță în rochie roșie, copila cuiva cu care ne-am ascuns odată într-o glugă de cânepă. Ne jucam tocmai de-a mijatca și, stând acolo în gluga ceea, nebuniți de năduful cânepii, fetița deodată s-a lipit de mine cum nu se lipise până atunci niciuna și m-a întrebat dacă n-aș lua-o de nevastă. La care eu am zis că, mă rog, de ce nu, dar trebuie mai întâi s-o întreb pe mama”. Sau: „Mi-ar plăcea grozav să zic că am fost unul dintre cei mai buni elevi, dar adevărul, sfântul adevăr, stă alături, făcându-mi cu degetul, și zice: nu cumva să spui una ca asta”. Îmbinarea **stilului direct** cu cel **indirect** sau **indirect-liber** este bine orchestrată, sugerând și la nivel de flux al discursului narativ raportul dintre timpul evenimentelor și timpul narațiunii.

Interesul pentru cursul povestirii nu e suscitată atât de moralitatea acțiunilor, cât de caracterul neobișnuit al cauzelor și efectelor neordinare ale enunțurilor, etalându-se prin detalii subtile viziunea specifică asupra lucrurilor, evenimentelor. La moartea nașului Vasile s-au adunat pentru prima și ultima oară în casa din Horodiște toate surorile mamei: „Suna sticla în ferestre de atâta bocet, căci glasuri le-a dat Dumnezeu cu nemiluita”. Sau: „În vara cea bunelul, pe semne, de necaz că mezinul Pavel, i-a căzut la război, pe când ginerele, pe care nu avea ochi să-l vadă, gospodărește teafăr și nevătămat a murit și el”.

În definiția modelului narativ druțian, Mihai Cimpoi evidențiază spiritul tradiției: „Cultul povestirii și povestitorului vorbește despre un prozator **moldovean**. Narațiunea urmează un curs domol al întâmplărilor, sub semnul oralității tradiționale, și numai din când în când a raccourci-ului, a „ochiului” cinematografic, trădând semne ale poeziei românești a secolului al XX-lea” [5, p. 174]. Nuanțând particularitățile prozei lui Druță, Maria Șleahțișchi remarcă „dulceța frazei cu ritmul și umorul bonom”, „blândețea lirică”, „filosofia veche, arhaică poate, a acceptării lumii și destinului ca pe un dat” [7, p. 180]. Prin arta sa Druță se sincronizează desincronizându-se cu o poetică ce trimite la o metafizică a unui romancier din alt secol.

În pofida mai multor considerații exegetice, trebuie remarcat faptul că măiestria narativă a lui Druță nu se reduce la limba și stilul scriitorului, luate aparte, fără legătură cu eroii, situațiile, conflictele. Critica pune accent pe lirismul druțian, pe compoziție, detaliu etc. Mihail Dolgan, relevând **stilul aforistic** și **viziunea filozofică**, pune accentul pe **turnura** „frazei și a figurației, care urmează poetica spațiului mioritic blagian, adică spațiul ondulat „deal-vale”, care turnură „se constituie din orânduiri, întorsături și logodiri de cuvinte dintre cele mai neprevăzute și fascinante” [4, p. 216]. Dominanta lui stilistică o constituie, crede exegetul, „**ritmul și ritmicitatea poetică**” [4, p. 216]. Și încă o observație prețioasă: „Deseori I. Druță propune cititorului „geometrii” stilistice de mare rafinament, un măiestrit sistem de **repetiții obsesive** ale propozițiilor, care nu sunt altceva decât un adevărat vers alb juxtapus, în stare să creeze efecte incantatorii” [4, p. 217]. Repetițiile, în **cuvântul autorului**, intensifică obsesiile naratorului matur: „Iar anii trec. Anii se **duc**. Se **duc** ei acum, se **duceau** și atunci, de demult, și cum anii se **duc**, copiii cresc, crescând trec dintr-o clasă în alta, după care iată-ne și pe noi scoși de învățătorul Haralambie la mal”. Observațiile sunt pertinente, dar „geometria” stilului nu e reductibilă la **cuvântul autorului**. Măiestria narativă stă în organizarea compozițională, în construcția textului, în intuirea poeticității lumii.

Povestirea „Horodiște” oferă un model narativ Ion Druță care se impune autoritar prin cultul povestitorului, prin oralitate și organicitate, simțul instinctiv al construcției, plăcerea de a povesti, elemente intrinseci ale modelului narativ tradițional în linia Neculce – Creangă – Sadoveanu.

Referințe bibliografice

1. Druță, Ion. *Scrieri*. În 4 volume. Vol. 1. Chișinău, Literatura artistică, 1989.
2. Bilețchi, Nicolae. *De unde vine Ion Druță*. În: Nicolae Bilețchi, *Pagini alese*. Chișinău, Contrast-Design, 2016.
3. Micu, Dumitru. *Scurtă istorie a literaturii române*, vol. III. București, Editura Iriana, 1996.
4. *Fenomenul artistic Ion Druță*./ Acad. de Șt. a Moldovei/; concepție, întocmire, coord., red. șt., coaut. și resp. ed. M. Dolgan. Chișinău, Tipografia Centrală, 2008.
5. Cimpoi, Mihai. *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. Ed. a III-a revăzută și adăugită. București, Editura Fundației Culturale Române, 2002.
6. Cubleşan, Constantin. *Ion Druță: conștiință a istoriei basarabene*. Chișinău, Editura Cartier, 2015.
7. Șleahtițchi, Maria. *Literatura pentru copii: între inocență și nostalgia jocului*. În vol.: O istorie critică a literaturii din Basarabia (pe genuri). Chișinău, Știința, ARC, 2004.
8. Burlacu, Alexandru. *Ion Druță între cervus divinus și o mârțoagă*. În: Alexandru Burlacu. *Refracții în clepsidră*. Iași, Tipo Moldova, 2013.